

OM, Chris en DAAD

Ter gelegenheid van de opening van het Openbaar Ministerie te Assen

Spreker : Rob Hendriks

Datum : 10 juni 2004

Chris was 50 jaar oud, 25 jaar werkzaam in het bureau, waarvan 18 jaar bij Kalfsbeek en 7 jaar en 3 dagen bij DAAD. Na zijn overlijden afgelopen week vroeg een journalist of er niet iets in de krant zou moeten worden opgenomen en zo ja, wat dan? Want de naam van Chris kwam in de archieven van het Dagblad niet voor. En dat is wonderlijk, gezien het feit dat hij een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van een groot aantal bekende gebouwen in noord Nederland. Typisch ook wel, omdat hij altijd in de tweede lijn heeft gefunctioneerd, nooit als frontman.

Als sparringpartner voor ons ontwerpers. Als je niet helemaal zeker was ging je naar Chris. Als hij zei: "dat gaan we doen!", dan wist je dat het ging lukken en als hij zei: "gooi snel in de prullenbak", dan deed je dat zonder discussie. Hij was het aanspreekpunt voor de projectleiders en tekenaars tot op detailniveau en de spil op de bouw. Zo was het met Cor Kalfsbeek bij de rechtbanken van Almelo en Utrecht, bij de bibliotheek van Grassi en de Waagstraat van Natalini in Groningen, het clusterkantoor in Veenhuizen, dit gebouw voor het OM en vele, vele anderen.

Toen ik hier 11 weken terug stond ter gelegenheid van de oplevering heb ik gezegd dat dit wat mij betreft het beste gebouw is dat DAAD tot op heden heeft opgeleverd. Ik stelde toen dat dat kwam doordat er een ijzersterk ruimtelijk concept onder lag dat werd gedragen door een geïnspireerde opdrachtgever en gebruiker, een betrokken team van kundige en betrokken adviseurs. De rol van Chris hierin heb ik niet genoemd, die was zo vanzelfsprekend. Blijkbaar niet.

Bij de start van het bureau hebben wij de wens uitgesproken met producten van DAAD naar buiten te treden, niet met de producten van individuele ontwerpers. Dus moesten we uitzoeken waarover we het eens waren. In die discussie bracht Chris een aantal thema's in die wij koesteren en ook vandaag terugvinden in dit gebouw. Het eerste is de term *Techné*, waarmee de Grieken zowel de techniek als de kunst aanduiden. In een tijd waarin de specialisten zich steeds verder specialiseren en partijen (niet alleen in bouwprocessen) eerder tegenover elkaar komen te staan dan samen op werken, is er een groeiende behoefte aan generalisten. Mensen die een gemeenschappelijk of algemeen belang onderscheiden en dat weten te realiseren. Chris was zo'n architect en ik beschouw dit gebouw als een geslaagde integratie van techniek, functionaliteit en kunst. Een goed voorbeeld de verkeersruimte. Doorgaans puur functioneel zowel boven het systeemplafond als eronder. Hier uitgevoerd als ruimten met een verblijfskwaliteit, op elke verdieping op een andere manier in contact met de omgeving. Of de dikte van de wand naar de tuin waarin vooruitspringende en terugliggende kozijnen niet alleen een fraaie plastiek vormen, maar waarin de diepe kalven het schaarse daglicht op sommige plekken diep de ruimte in weerkaatsen. De houten lamellen die de overgang van de bestaande zware onderbouwer en de lichte opbouw markeren en er op hete dagen voor zorgen dat de zon buiten blijft. Het prachtige geïntegreerde kunstwerk in de tegenoverliggende wand die van binnenwand plots buitenwand is geworden. Maar ook de bijna onzichtbaar in de buitengevel opgenomen cai-kast. En die onzichtbaarheid brengt mij bij het tweede Stuit-thema: *het gefluister van de plek*. Een gebouw staat nooit op een geschiedenisvrije plek, een tabula rasa. Er zijn altijd verhalen, objecten, littekens of andere sporen. Soms monumentaal en algemeen aanvaard als mooi, soms uitgesproken lelijk, slecht of indifferent.

Op deze plek stond een bankgebouw, ooit gebouwd als drukkerij. Eerst het bouwdeel waarin we nu staan, met een zware kolomstructuur. Later het deel dat nu weer als tuin geopend is. Niet echt een fraai gebouw, wel typisch voor de periode waarin het gebouwd werd. Gedurende het ontwerp- en bouwproces zijn vele twijfels geuit over het nut van het hergebruik. Aanvankelijk zou er, ter compensatie van het verlies aan vloeroppervlak in het gesloopte tuindeel, een verdieping op het gebouw worden geplaatst. De oorspronkelijke gevels zouden dan gehandhaafd kunnen worden. Toen later een tweede nieuwe verdieping nodig werd en de constructie sterk genoeg bleek om dit te kunnen dragen, is besloten de oude gevel te slopen en een hele nieuwe te ontwerpen. Feitelijk staat dus alleen nog een gedeelte van de oude constructie en de kelder. Toen we daar met een liftput doorheen moesten en het water door de dilatatie naar binnen kwam werden de twijfels groter.

Maar architectuur vormt bij ons altijd een schakel tussen verleden en toekomst. En daarom moeten we voorzichtig zijn met snel slopen en nieuw bouwen. Want daarmee gooien we betekenislagen weg in plaats van er nieuwe aan toe te voegen. In dit gebouw zijn enkele sporen van de geschiedenis zichtbaar gebleven of gemaakt. Ik noem bijvoorbeeld de overgang in het metselwerk in de voorgevel die de hoogte van het oude gebouw markeert. Of de afwerking van de tuin als kamer in het gebouw. Het gefluister van de plek. Ik hoop dat u, als nieuwe gebruikers, nog vele onvermoede verrassingen in het gebouw zult aantreffen, dat het blijft boeien en dat u er nieuwe betekenislagen en verhalen aan zult toevoegen.